1939 ий
3
СЕНТЯБРЬ
№ 76 (575)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла эллаге пролетарий-шамыч, ушныза!



Рвезе Коммунист

ВЛКСМ
Марobком
ден
Горком
орган

1-й СОЗЫВ СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫН ВНЕОЧЕРЕДНОЙ НЫЛЫМШЕ СЕССИЙЖЕ

СЕССИЙЫН 1939 ИЙ 29 АВГУСТЫСО ЗАСЕДАНИЙЖЫН ДНЕВНИКШЕ ГЫЧ

НАЦИОНАЛЬНОСТЬ СОВЕТЫШТЕ

29 августышто эрдене СССР Верховный Совет заседаний залыште Национальность Советын депутатше-шамыч погыненыт. Кугу Кремлевский Дворецыште, 28 августысо семынак, уна-шамыч шукын улыт. Заседаний тӱҥалмашлан ложылашке партий ден правительствын руководительышт, СССР Верховный Совет Президиум член-шамыч да Калык Комиссар-шамыч лектыт.

Президиум ӱстел тӧрыштӧ — Национальность Совет Председатель депутат **Н. М. Шверник** да тудын заместительже — депутат **Ч. А. Асланова**. Председательствовательше **Н. М. Шверник** Национальность Советын кокымшо заседанийжым почылтмылан увертара. СССР Верховный Советын внеочередной Нылымше Сессийын ончышаш паша радамын кокымшо вопросшо дене ял озанлык налог нерген закон проектым обсуждатлымаш тӱҥалеш, кудын нерген докладым палата-шамычын пырля эртарыме заседанийыштышт СССР Финансе Калык Комиссар **А. Г. Зверев** йолташ ыштен.

Мутым депутат **М. В. Кулагин** налеш.

— Мемнан дене,—манеш **Кулагин** йолташ, — колхозышто честно пашам ышташ, общественный озанлыкым пеҥгыдемдаш, кӱкшӧ доходым налаш, зажиточно да культурно илаш, колхозный стройын чыла благыже-шамыч дене пайдаланаш кажне колхозниклан чыла условий уло.

Депутат Кулагин умбакыже законопроектын посна статьяже шотышто ойла, кудышкыжо изменений-шамычым пурташ кӱлешлан шотла.

Пытартышлан депутат Кулагин налоговой платежым налме шотышто местный финансовый орган-шамычын пашаштым саемдаш кӱлешышке СССР Финансе Калык Комиссариатын вниманийжым ораща.

Вара депутат **А. Н. Линник** выступатла. Ял озанлык налог нерген у закон, тудо ойла, ял озанлыкыште производственный нӧлталтмашлан, колхозлаште трудовой дисциплиным да нуным озанлык куатыштым пеҥгыдемдымашлан полшаш тӱҥалеш. Сумский область, Лебединский районысо колхозный практика гыч пример-шамыч дене Линник йолташ ончыкта: ятыр колхозник-шамыч личный озанлык (животноводство, огородничество, садоводство) деч кӱкшӧ доходым иметлат, кудым ял озанлык налог дене обл гатлымаш годым тидын марте тичмашын огыл учетым налме. Посна колхозник-шамыч, колхоз член семынак льгота дене пайдаланен, основной вниманийым личный озанлыклан, кустарный промыселлан ойырат.

— Ял озанлык налог нерген у закон, — манеш Линник йолташ,—колхозлаште трудовой социалистический дисциплиным пеҥгыдемдыме пашаште кугу значенийым иметлаш тӱҥалеш.

Трибунышто — депутат **Т. А. Константинов** Сессийлан ончаш вноситлыме ял озанлык налог нерген закон проектым пӱтынек одобритлен, тудо ял озанлыкышке пуртымо у техника колхозник-шамычын пашаштым ятырак куштылемдыш манын каласа.

Депутат Константинов палемда: ял озанлык налог нерген у закон ен-шамычын сознанийыштышт капитализмын пережиткыжым пытарашлан, вес семынже, партийын шындыме пеш важный задачым решитлашлан полшышаш.

У закон элысе производительный вийын умбакыже кушмашыжым, продукт-шамыч изобилийын умбакыжым кушмашыжым обеспечиватла, тудым мемнан элысе колхозный крестьянство да чыла шемер-шамыч единодушно одобритлат.

Трибунышто—депутат **А. Б. Бердыев**.

— Сессийлан ончаш да утвердитлаш пуымо ял озанлык налог нерген закон проект,—манеш тудо,—колхозный стройын требованийжылан тичмашынак отвечатла.

Кызыт действоватлыше ял озанлык налог нерген закон, оратор умбакыже ойла, ятырак тоштемын. Пытартыш ийлаште колхозник-шамычын чурийышт кугун вашталтын. Колхозышто труд миллион дене колхозник-шамычлан честь ден слава паша лие. Ял озанлык налог нерген у закон колхозлаште труд производительностьым нӧлталмаште колхозник-шамычын эше кугу заинтересованностьыштым создатла.

Депутат Бердыев, ял озанлык налог нерген закон проектыште посна республика-шамычын конкретный условийыштым предусматриватлыме лийшаш манын шотла.

Мут депутат **Г. Ф. Стуруалан** пуалтеш.

— Ял озанлык налог нерген закон проект,—манеш депутат **Струруа**,—партий ден правительствын колхозный стройым умбакыже развиватлымашке да пеҥгыдемдымашке виктарыме политикыжым пӱтынек отражатла.

— Пытартыш вич ий жапыште,—манеш депутат **О. Т. Харитонова**,—колхозлаште пеш кугу сдвиг лийын, колхоз-шамыч озанлык ден организационно шотыштат пеҥгыдемдыныт. Колхозник-шамычын основной массыже коллективный озанлыкыште пашам честно ышта. Тиде пеш кугу вашталтыш кок сталинский пятилетка жапыште лийын. Чылажымат тидым ме коммунистический партийын, тудын ленинско-сталинский Центральный Комитетшын да калык-шамыч вождь Сталин йолташын вуйлатымышт дене ыштен шуктен улына.

Депутат **А. Х. Менбариев** ял озанлык налог нерген закон проектым, кугу политический важностян документ семын, характеризоватла. Мемнан ял озанлыкыште лийше пеш кугу изменений-шамыч тиде документ ыштe отражатлалтыт. Колхозный строй колхозник-шамычын зажиточный, культурный илышыштлан чыла условийымат ышта.

Менбариев йолташын выступленийже деч вара ял озанлык налог нерген закон проект нерген доклад почеш прений чаралтеш.

Шкенжын заключительный мутыштыжо СССР Финансе Калык Комиссар **А. Г. Зверев** йолташ тудо единодушийым палемда, кудын дене выступатлыше-шамыч представитлыме у закон проектым одобрятленыт. Тиде закон социалистический ял озанлыкым умбакыже развиватлыме шотышто, колхозный стройым пеҥгыдемдымаш шотышто, колхозный крестьянствын благосостояний ден культуржын кушмашыже шотышто партий ден правительствын политикыжлан пӱтынек да тичмашынак отвечатла.

Докладчик Национальность Совет депутат-шамычын закон проект шотышто каласыме замечанийыштым подробно анализироватла.

Чыла платежым, тидын шотышто ял озанлык налогымат пӱтынек да срокышто погашлан ССР Союз Наркомфин да тудын местный органже-шамыч утларак решительный мерым ыштышаш улыт. Тидын нерген депутат Кулагинын замечанийжым Нарком правильныйлан признатла. СССР Финансе Калык Комиссариат депутат-шамычын замечанийышт гыч соответствующий выводым ышта, манын Зверев йолташ Национальность Совет Сессийым ӱшандарен каласа.

Председательствоватлыше ял озанлык налог нерген закон проект нерген вопрос шотышто предложенийлан мутым депутат **Н. А. Воротниковлан** пуа. Тудо предлагатла:

— СССР Калык Комиссар-шамыч Советын вноситлыме ял озанлык налог нерген закон проектым тӱҥ шотышто приниматлаш.

Депутат-шамыч тиде предложений верч единодушно голосоватлат.

Национальность Совет тугак тӧрлатымаш-шамычым ончашлан да Национальность Советлан утвердитлаш законын окончательный текстшым пуашлан депутат **М. А. Бурмистенкон** председательствоватлымыже дене комиссийым сайлыме нерген депутат Воротниковын предложенийжым приниматла.

Депутат **М. А. Чембулатовын** предложенийже почеш Национальность Совет Сессий решатла—ончышаш паша радамын кокымшо пунктшо почеш—всеобщий воинский обязанность нерген закон проект нерген—докладым кок палатын пырля эртарыме заседанийышт колышташ, кудым 31 августышто созыватлаш, а докладым обсуждатлымашым Палата еда посна эртараш.

Национальность Советын кокымшо заседанийжым петыршыжла председательствоватлыше депутат **Шверник**, Национальность Советын вес заседанийже 31 августышто лиеш, манын увертара.

СОЮЗ СОВЕТЫШТЕ

29 август кастене Кугу Кремлевский Дворецыште Союз Советын кокымшо заседанийже лийын.

Ӱстел тӧрышкӧ—Союз Совет Председатель депутат **А. А. Андреев** да тудын заместительже депутат **Т. Д. Лысенко**, а ложылашке партий ден правительствын руководительышт, СССР Верховный Совет Президиум член-шамыч да Калык Комиссар-шамыч лектыт.

Ял озанлык налог нерген закон проектым обсуждатлымаш тӱҥалеш. Прениймыште первый мутым председательствоватлыше А. А. Андреев йолташ депутат **Ш. Г. Абсалямовлан** пуа.

— Мемнан элысе ял озанлык большевик-шамычын коммунистический партийын вуйлатымыже дене, калык-шамыч вождь Сталин йолташын вуйлатымыже дене,—манеш депутат Абсалямов,—кок сталинский пятилетка ийлаште палаш лийдыме лийын. Колхоз-шамыч йӧршынланак пеҥгыдемыныт, чоткыдемыныт. Сталинский пятилетка-шамыч ийлаште ыштыме куатле социалистический индустрий колхоз-шамычлан чыла кӱлеш машина-шамычым пуэн.

— Ял озанлык налог нерген 1934 ий майыште лукмо закон,—Абсалямов йолташ умбакыже ойла,—ятыр серьезный ситыдымаш-шамыч дене страдатла.

Абсалямов йолташ ял озанлык налог нерген у закон проектым поддерживатла. Тудо законопроектын посна статьялашкыже южо изменений-шамычым пурташ предлагатла. Тидын шотышто тудо закон проектыште палемдыме ял озанлык налогым тӱлымӧ срок-шамычым изменитлаш шотеш толмылан шотла.

— Ял озанлык налог нерген закон проект,—манеш депутат **Г. П. Бутенко**,—пешак кугу политический да озанлык значенийым иметла. Тудо колхоз-шамычым умбакыже организационно-озанлык шотышто пеҥгыдемдымашке виктаралтын. Партий, правительство да лично Сталин йолташ кажне честный колхозник нерген, колхозный масса-шамычын благосостоянийышт нерген нойыде тыршен шогат. Ял озанлык дене заниматлыше служащий-шамычым, тугак транспорт пашаен-шамычым закон проектыште предусматриватлыме ял озанлык налог дене облагатлымашым одобрятла.

— Ял озанлык налог нерген у закон,—манеш депутат Баталин,—колхозлаште трудовой дисциплиным пеҥгыдемдаш полшаш тӱҥалеш, колхоз член-шамычын общественный ден личный интересыштым правильный сочетатлымашым обеспечиватла.

Депутат **В. В. Верендякин** шке выступленийжын ятырак ужашыжым Мордовский АССР-ысе колхоз ден совхоз-шамычын успехыштым ончыктымашлан посвятитла.

Умбакыже 2-шо страницыште.

1-й СОЗЫВ СССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТЫН ВНЕОЧЕРЕДНОЙ НЫЛЫМШЕ СЕССИЙЖЕ

СЕССИЙЫН 1939 ИЙ 29 АВГУСТЫСО ЗАСЕДАНИЙЖЫН ДНЕВНИКШЕ ГЫЧ

СОЮЗ СОВЕТЫШТЕ

Умбакыже

Оратор закон проектыш кооперированный огыл кустарный промысел-шамыч деч, тугак земледельческий огыл моло пашадар деч доход-шамычым ял озанлык налог дене облагатлымашым касатлыше тӧрлатымаш дене ешартыш-шамычым пурта.

Варажым депутат **Н. Я. Наталевич** выступатла.

— Ял озанлык налог нерген закон проект,—манеш депутат Наталевич,—чыла честный колхозник-шамычын волыштым выражатла.

Закон проект нерген ойлен, депутат Наталевич стихийный бедствий (пожар, вӱд ташлымаш да моло) случайыште колхозник ден единоличник-шамычлан льготым законышто предусматриватлаш кӱлешлан шотла.

Советский государствын налоговый политикыже,—манеш депутат **И. П. Кириллов**,—кеч кунамат пашазе ден кресаньык-шамычын союзыштым пеҥгыдемдыме интерес гыч, колхозный стройым пеҥгыдемдымашын, колхозный крестьянствын культурный ден материальный благосостоянийжын умбакыжым кушмыжо интерес гыч исходитлен да кызытат исходитла.

Пытартышлан прениыште депутат **А. Кенжегараев** выступатла.

— Казахский ССР-ыште ял озанлык налог,—манеш тудо,—общий бюджетын улыжат 1 процентшым велэ составлятла, кажне колхозный сурт деч кокла шот дене идалыкыште 30 тенге дене веле логалеш.

Заключительный мут СССР Финансе Калык Комиссар **А. Г. Зверев** йолташлан пуалтеш. Тудо ойла: ял озанлык налог нерген у закон мемнан элын куатшым пеҥгыдемдымашке шемер масса-шамычын благосостояныштым умбакыже саемдымашке виктарыме, Ленин-Сталин партийын политикыже дене пӱтынек келшышым ыштыме. Докладчик тудо единодушийым палемда, кудын дене выступатлыше депутат - шамыч представитлыме у закон проектым одобрятленыт.

Докладчик закон проектым обсуждатлыме годым каласыме замечаний-шамыч нерген подробно каласкала. Тудо финансовый орган-шамычын пашаштым критиковатлымашым правильныйлан признатла, тудым Наркоматын, тугак тудын верысе органже-шамычын паша практикыштышт шотыш налаш обещатла.

Зверев йолташын заключительный мутшо деч вара депутат **Н. Г. Игнатов** СССР Калык Комиссар-шамыч Советын Сессийлан ончаш вноситлыме ял озанлык налог нерген закон проектым тӱҥ шотышто приниматлаш да тӧрлатымаш-шамычым ончашлан да Союз Советлан утвердитлаш законын окончательный текстшым пуашлан комиссийым сайлаш предлагатла.

Союз Совет депутат Игнатовын предложенийжым единогласно приниматла. Тугак депутат **М. Д. Багировын** председательствоватлымыже дене комиссий состав единогласно утверждатлалтеш.

Депутат **З. А. Андреева** Сессийын ончышаш паша радамын кокымшо пунктшо дене—всеобщий воинский обязанность нерген закон проект нерген — докладым кок палатын пырля эртарыме заседаниешышт колышташ, кудым 31 августышто созыватлаш, а докладым каҥашымашым палата еда посна эртараш предлагатла. Тиде предложений единогласно приниматлалтеш.

Председательствоватлыше — Союз Совет Председатель депутат **А. А. Андреев**, Союз Советын кокымшо заседанийжым петырныжла, Союз Советын вес заседанийже 31 августышто лиеш, манын увертара.

СЕССИЙЫН 1939 ИЙ 31 АВГУСТЫСО ЗАСЕДАНИЙЖЫН ДНЕВНИКШЕ ГЫЧ

Союз Совет ден Национальность Советын пырля эртарыме заседанийышт

31 августышто кечывалым Кугу Кремлевский Дворецыште Союз Совет ден Национальность Советын пырля эртарыме заседанийышт лийын. Заседаний залыште шуко уна-шамыч, дипломатический корпусын чинже-шамыч, советский ден иностранный журналист-шамыч улыт.

Президиум ӱстел тӧрышкӧ Союз Совет председатель—депутат **А. А. Андреевын**, Национальность Совет Председатель—депутат **Н. М. Шверникын**, нунын заместительыштын—депутат-шамычын **Ч. А. Асланова** ден **Т. Д. Лысенкон** лекмыштым да ложылашке партий ден правительствын руководительыштын **В. М. Молотов, К. Е. Ворошилов, Л. М. Каганович, М. И. Калинин, А. И. Микоян, А. А. Жданов, Н. С. Хрущев, Л. П. Берия, Г. М. Маленков, М. Ф. Шкирятов** да моло йолташ-шамычын, СССР Верховный Совет Президиум член-шамычын да Калык Комиссар - шамычын лекмыштым депутат ден уна-шамыч кужу жап **кевмм кырен вашлийыт.**

Сессий ончышаш паша радамын кокымшо пунктшым—всеобщий воинский обязанность нерген закон проектым обсудитлымашке кусна. Председательствоватлыше **Шверник** йолташ тиде вопрос дене докладым ышташлан мутым СССР Оборона Калык Комиссар Советский Союзын маршалже **К. Е. Ворошилов** йолташлан пуа.

Депутат ден уна-шамыч сталинский наркомлан восторженный овацийым ыштат. Большевистский партий лӱмеш, советский правительство лӱмеш, Сталин йолташ да тудын славный соратникше лӱмеш саламлыме возглас-шамыч шергылтыт.

— Виян лийже великий Сталин!

— Ворошилов йолташлан—ура!

Ворошилов йолташын докладше пӱтынь залын рӱжге сово кырымашыже дене ик гана веле огыл кӱрылтеш. Тудын заключительный мутшо, кушто тудо большевистский партий ден советский правительствын мудрый политикышт нерген, великий вождь Сталин йолташ нерген ойла, кужу жап чарнымыдыме овацой дене да кӱдырчыла „ура" дене петырна.

Доклад пытымек Сессий—всеобщий воинский обязанность нерген закон проектым обсуждатлашлан Союз Совет ден Национальность Советын посна эртаршаш заседанийыштым 31 августышто кечывалым созватлаш, а кастене ончышаш паша радамым кумышо пунктшым ончашлан СССР Верховный Совет кок Палатын пырля заседанийыштым созватлаш решенийым приниматла.

СЕССИЙЫН 1939 ИЙ 31 АВГУСТЫСО ЗАСЕДАНИЙЖЫН ДНЕВНИКШЕ ГЫЧ

СОЮЗ СОВЕТЫШТЕ

Кечывалым 31 августышто Кугу Кремлевский Дворецыште Союз Советын кумышо заседанийже лийын. Залыште пеш шуко уна-шамыч, дипломатический корпусын чинже-шамыч, советский ден иностранный пресса-шамычын корреспондентышт присутствоватленыт.

Союз Совет Председатель депутат А. А. Андреевын да тудын заместительже Т. Д. Лысенкон Президиум ӱстел тӧрышкӧ, а партий ден правительствын руководительыштын, СССР Верховный Совет Президиумын членыштын, Калык Комиссар-шамычын ложылашке лекмыштым депутат ден уна-шамыч шуко жап шуйнышо аплодисмент дене вашлийыныт. Всеобщий воинский обязанность нерген закон проектым обсуждатлымаш тӱҥалеш. Председательствоватлыше — депутат Т. Д. Лысенко депутат Б. А. Двинскийлан мутым пуа.

Сессийлан ончаш предлагатлыме всеобщий воинский обязанность нерген закон проектым, — ойла депутат Двинский, — волнений деч посна да келге патриотизм чувство деч посна лудаш огеш лий. Тиде закон социализмын пеш кугу сеҥымашыжым, сталинский пятилетка ийлаште мемнан ялыште лийше пеш кугу социальный ден хозяйственный вашталтмашым отражатла.

Депутат Сахарова всеобщий воинский обязанность нерген у закон проектым приветствоватла. Тудын дене мемнан элысе ӱдрамашшамыч шке ачашт дене, иза-шольышт дене, марийышт дене тӧрак шкенан йӧратыме родинам аралаш возможностьым налыт.

— Трибуныште — депутат Д. Я. Новицкий. Тудо тыге ойла: Советский Союзын кажне гражданинже тӱняште первый улшо Пашазе-Кресаньык Йошкар Армийын воинже лияш шкенжын кугу честьшылан шотла. Допризывник-шамыч шкенынтын илышыштышт эн пиалан минутым тудым шотлат, кунам нуно шкенынтым Йошкар Армий радамышке але Военно-Морской Флотышко зачислятлыме нерген палат.

Депутат Катаева всеобщий воинский обязанность нерген у законым приветствоватла. Туштo средний школлаште ученик-шамычлан военный подготовкым вводитлымаш предусматриватлыме. Тиде закон, — оратор ойла, — советский учитель ден учительница-шамычын шуко тӱжеман армийжым эше утларак воодушевлятла.

Уло советский калык, — ойла депутат В. Д. Богданов, — всеобщий воинский обязанность законым кугу куанымаш дене вашлиеш.

— Железнодорожный транспорт да тудын армийже, — оратор огмечатла — тиде технически грамотный, туныктымо, эреак действоватлыше армий улеш. Тудо кеч могай минутышто технически туныктымо еҥ-шамычым полк дене, бригада дене, дивизий дене выставитлен кертеш.

Трибуныште — депутат Е. М. Кожушана.

— Ме, ӱдрамаш-шамыч, — ойла тудо, — тудын дене моктанен кертына, что мланна моткоч чапле родинам аралаш правам пӧр'еҥ ден тӧрак пуымо.

Всеобщий воинский обязанность нерген закон проект нерген доклад почеш прений пыта.

Председательствоватлыше увертара, что Ворошилов йолташ докладым да представитлыме закон проектым депутат-шамычын единодушно одобритлымыштлан лийын заключительный мут деч отказыватла.

Депутат А. А. Кузнецовын предложенийже почеш Союз Совет единогласно постановитла — Сессийлан ончаш СССР Народный Комиссар-шамыч Советын вноситлыме всеобщий воинский обязанность нерген закон проектым тӱҥ шотышто приниматлаш. Закон проект шотышто поправкым ончаш да окончательный текстшым Союз Советыш утверждатлашлан представитлаш Союз Совет депутат Д. С. Коротченкон председательствоватлымыже дене комиссийым сайла.

Тидын дене Союз Советын заседанийже петырна.

НАЦИОНАЛЬНОСТЬ СОВЕТЫШТЕ

31-ше августышто 5 час кастене Национальность Советын кумышо заседанийже лийын.

Зал пеш шуко уна-шамыч дене, московский предприятийласе стахановец-шамыч дене, столицысе интеллигенцийын представительышт дене темын. Ложылаште—дипломатический корпусын чинже-шамыч, советский ден иностранный прессын корреспондентше-шамыч.

Национальность Советын Председательже—депутат Н. М. Шверникын да тудын заместительже—депутат Ч. А. Асланован Президиум ӱстел тӧрышкӧ, а партий ден правительствын руководительыштын, Верховный Совет Президиумын членыштын да Калык Комиссар-шамычын ложылашке лекмышт годым депутат ден уна-шамыч нуным шуко жап шуйнышо аплодисмент дене вашлийыт.

— Всеобщий воинский обязанность нерген закон проектым обсуждатлымаш тӱҥалеш. Председательствоватлыше—Н. М. Шверник йолташ мутым депутат А. Казакпаевлан пуа.—Сталин йолташ,—ойла оратор,—мемнан уло советский калыкым мобилизационный ямде улмо состоянийыште кучаш задачым шынден, чтобы мемнан внешний тушман-шамычын нимогай фоку-

Умбакыже 3-шо страницыште.

1-й Созыв СССР Верховный Советын внеочередной Нылымше Сессийже

НАЦИОНАЛЬНОСТЬ СОВЕТЫШТЕ

Умбакыже

сышт мемнам ямдылалтын шудымашеш авырен ынышт керт. Мемнан онЧышашлык да пенгыдемдышашлык у закон Сталин йолташын шындыме задачыжлан тичмашын отвечатла.

Мутым депутат А. А. Хорава налеш. Тудо социалистический отечествым аралымаш—СССР кажне гражданинын эн священный долгшо улеш манын заявитла. Советский искусствын пашаеҥышт,—манеш тудо—уло советский калык семынак, шкеныштын йöратыме родинам аралаш ямде улыт.

Депутат Якубов советский элын патриотшо-шамыч нерген, мемнан элын интересшым аралаш доверятлыме еҥ-шамыч нерген ойла. Советский гражданинын мужествожым онЧыктышо примерлан, советский калыкын пашажлан, Ленин—Сталин пашалан преданность улмо примерлан Советский Союзын геройжо-шамыч да нунын коклаште майор-шамыч Грицевец ден Кравченко улыт, манын ойла.

Депутат Ш. М. Арушанян ойла:

— Ме, социалистический парламентын депутатше-шамыч, Советский элын чыла калыкше ден пырля Ворошилов йолташын докладше пеш кугу политический да международный значениян манын отмечатлена. Калык Комиссар-шамыч Советын представитлыме всеобщий воинский обязанность нерген закон проект йöршеш да тичмашынак 170 миллионан советский калыкын воляжым отражатла.

Арушанян йолташ советский калыкын шкенжын Йошкар Армийже да Йошкар Флотшо дек пеш кугу йöратымашыже нерген ойла.

Депутат В. С. Мусинский ойла, что всеобщий воинский обязанность нерген законым приниматлымек Йошкар Армий ден Йошкар Флотын боеспособностьышт эше чот пеҥгыдемеш.

Депутат Мусинскийын выступатлымыже деч вара всеобщий воинский обязанность нерген прений лыта.

Председательствоватлыше закон проектым выступатлыше-шамычын чыланат одобритлымыштлан лийын Ворошилов йолташ заключительный мут деч отказатла манын увертара.

Депутат Д. Ф. Маркин предложенийым вноситла—Сессийлан ончаш СССР Калык Комиссар-шамыч Советын вноситлыме всеобщий воинский обязанность нерген закон проектым тӱҥ шотышто приниматлаш.

Депутат-шамыч тиде предложенийлан единодушно голосоватлат.

Закон проект шотышто поправка-шамычым ончаш да утвердитлашлан Национальность Советыш окончательный текстым представитлаш П. А. Тюркинын председательствоватлымыже дене комиссий сайлалтеш.

Тиддеч вара Национальность Советын Председательже депутат Шверник Национальность Советын кумышо заседанийжым петырмылан увертара.

МОРКО РАЙКОМОЛ ПАШАМ МОЛАН НАЧАР ЫШТА

Луаткандашымше партийный с'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийышт Кумышо Сталинский Пятилеткын планжым шукташлан комсомольский организацийым боевой программа дене вооружатленыт. Морко районыштат тиде программа дене вооружитлалтше южо комсомольский организаций-шамыч государственный ден хозяйственный пашаште ятыр сеҥымашым ыштеныт. „Патыр“, „Пайгатнур“, Молотов л ӱ м е ш, „Мастар вий“, „Красная звезда“ колхозласе комсомольский организаций-шамыч озанлык паша дене эреак заниматлат. Сандене нине колхоз-шамыч кеч могай пашаштат ончылно улыт.

Но Морко районышто шуко первичный комсомольский организаций-шамыч XVIII партс'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийыштым шукташ алят пижын огытыл. Тидын нерген теве тыгай факт-шамыч раш ойлат:

„Вончо“ колхоз пеленсе комсомольский организаций озанлык паша деч йöршеш öрдыштö шога. Комсомольский собранийыште озанлык паша нерген вопросым иканат обсуждатлыме огыл. Южо комсомолец-шамыч колхозын пашаштыже нимогай участийымат огыт приниматле. А. Иванов ден А. Печников уборка жапыште карт дене велэ модын коштыныт.

Комсомолец-шамыч политико-массовый паша шотыштат нимом ыштымашышт уке.

Районышто почеш шӱдырнышö колхоз-шамычат ятыр улыт. Нине колхозлаште улшо комсомольский организаций-шамыч колхозын почеш шӱдырнымыжлан нигунарат огыт беспокоитле. „Тумо“ колхоз государствылан киндым сдатлаш алят тӱҥалын огыл, ӱдышаш ятыр уло, шӱльö иктаж арнялан тӱредаш сита. Но комсомольский организаций (секретарь В.И. Иванов) прорывым пытарышаш верч шоналтымашыжат уке.

Колхозын производственный пашаштыже „Йӱле-Нур“, „Кугу-Нур“, „Ярча“, „Ушнымаш“ да моло ятыр колхозласе комсомольский организаций-шамыч йöршешат участвоватлымашышт уке. Нуно колхозный производствышто шке рольыштым алят умылен огытыл. Санденак нине колхоз-шамыч хозяйственно-политический кампанийым эртарымаште почеш кодыт.

Южо колхозлаште комсомолец-шамыч могырымак саботажым ыштылмаш, колхозный руководствым дискредитироватлымаш, колхозын руководительже-шамыч ӱмбак нападатлымаш фактат уледа. Теве „Ленинград“ колхоз пеленсе комсомольский организацийын секретарьже Изосим Сибиряков комсомольский организацийым правильный корно дене ок виктаре. Тудо шкежат колхоз пашаште примерым ок ончыкто, мöҥгыштö велэ кия. Комсомолец-шамыч И. Сибиряков, Н. Афанасьев, С. Спиридонов колхозный пашаш йöршеш огыт лек,—ме допризывник улына, тений Йошкар Армийыш каена,—манын урем мучко яра велэ коштыт. Комсомолец Сибиряков Аполон колхозный собранийлаште антисоветский агитацийым колтылеш, колхозный руководствым дискредитироватла. Тудо ял озанлык артельын уставшым грубо нарушатлен: личный пользованийыште кум ушкалым кучен, обобществленный олыкышто шке волыкшылан шудым солен. Колхоз председатель Краснов йолташ тыгай нарушенийым пытараш пижынат, комсомольский билетым арам нумалше-шамыч А. Сибиряков ден Н. Афанасьев Краснов йолташым кыреныт. Туге гынат, нине комсомолец-шамычлан тачат нимогай мерым ыштыме огыл.

Морко районышто шуко комсомольский организаций-шамыч заемым шарымашташ полышым пуэн огытыл, а южо комсомолец-шамыч заем шарыме ваштарешат шогалыныт. „Йӱле-Нур“ колхозысо комсомолец-шамыч Тихонов, Соколов, „Москва“ колхоз гыч Иванов, молат заемлан подпискым ыштымаш деч отказатленыт.

ВЛКСМ Морко райком бюро комсомольский пашам перестроитлымашын существожым таче мартенат умлен шуктен огыл. Комсомол производственный илышыште пеш начар участвоватла, а внутрисоюзный паша йöршеш лушкен. Шошо ден кеҥеж жапыште 107 организаций гыч пелыже наре утла организацийлаште комсомольский погынымаш йöршеш лийын огыл. Южо организацийлаште январь годсек секретарь уке. Райкомол 1939 ийыште 6 у организацийым велэ организоватлен. Таче кечылан район мучко 51 одиночко шотлалтеш.

Несоюзный молодежь коклаште политико-воспитательный п а ш а моткоч лушкыдо улмо дене комсомольский организаций чыташ лийдымын эркын кушкеш. Комсомолыш тылзылан 25—30 еҥ дене велэ приниматлат, а июньышто 12 еҥым гына приниматлыме. Таче кечылан 95 колхозышто комсомольский организаций уке.

Комсомольский документ-шамычым заменитлымашлан Морко райкомол политический значенийым придаватлен огыл. Сандене гына заменым эртарымашым кызытат пытарыме огыл. 30 августлан 240 комсомолец тошто билет денак коштеш. 47 организацийлаште заменым эртарышаш уло.

Ме Морко районысо комсомольский организацийын пашаштыже улшо ситыдымаш-шамыч гыч икмыняржым велэ перечислитлышна. Но нине факт-шамыч гычат райкомын руководствыштыжо йöрдымö стиль пеш раш коеш.

Нине ситыдымаш-шамыч молан лийыныт, кузе вара нуно тыгай кугу размерым налын кертыныт?

Мемнан шонымаште, причина-шамыч тыгай улыт: ВЛКСМ Морко райкомын руководствыштыжо оперативность, конкретность огеш сите. Райкомын пашаеҥже-шамыч шуко жапым кабинетыште шинчен эртарат, а верыште, непосредственно комсомолец-шамыч дене пашам путырак шагал ыштат.

Исполненийым проверитлымашым правильно организоватлымаш решающий значенийым иметла, манын Сталин йолташын ойлымыжым райкомол секретарь Сергеев йолташ южгунам монда. Порученийым шуктымым эреак проверитлен шогымаш, тидын дене пашаеҥ-шамычын ситыдымашыштым тӱжвак лукмаш да нунылан шке жапыштыже тöрланашыште полшымаш, Сергеев йолташ могырым, шукыж годым, грубость дене алмашталтеш.

Ситыдымаш - шамычым эреак ужын шогаш, нуным шочыктышо причиным муын мошташ, ситыдымаш дек большевистский непримиримый лияш, сеҥымаш дене кугешнаш огыл, эреак ончыко каяш тыршаш — комсомольский руководительын качествыже теве тыгай лийман. Но Морко комсомольский организацийын руководительже-шамыч нине качество-шамыч дене ситышын огыт владетле. Ситыдымашыштым отмечатлет гын, нуно нерым кадыртат да тӱрлö опровержениим кычалыт. Большевистский критикым Сергеев йолташ да тудын первый заместительже Андреев йолташ пешак огыт пагале.

Партийын XVIII с'ездыштыже Сталин йолташ пашаеҥ-шамычын марксистско-ленинский сознательностьышт нерген тыге ойлен: „Аксиома семын, признатлаш кӱлеш: государственный ден партийный пашан кеч могай отраслыштыже пашаеҥ - шамычын политический уровеньышт да марксистско-ленинский сознательностьышт мыняр кӱкшӱрак, паша шкежат тунарак кӱкшӱрак да плодотворныйрак, пашан результатше-шамыч тунарак эффективныйрак, да наоборот, — пашаеҥ шамычын политический уровеньышт да марксистско-ленинский сознательностьышт мыняр ӱлнырак, пашаште срыв ден провал шамыч тунарак вероятныйрак, пашаеҥ-шамычын шкеныштынак деляга — крохоборыш тыгыдеммышт да вырожденийышт тунарак вероятныйрак, нунын перерожденийышт тунарак вероятныйрак“.

Морко комсомольский организацийын пашаштыже улшо ситыдымашын главный причинже райкомол пашаеҥ-шамычын идейно-политический уровеньышт ӱлнö улмаште. Вигак ойлаш кӱлеш, Морко райкомолын пашаеҥже-шамыч марксизм-ленинизм теорийым тунемаш алят серьезно пижын огытыл. Райкомол секретарь Сергеев йолташ, — мый отпуск жапыште пеш чот тунемым, — манын ойла. Тиде йöршеш глупый рассуждений. Секретарьын первый заместительже Андреев йолташ да учет паша дене заведующий Мушков йолташ самостоятельно тунемме методым огыт пагале. Нуно ВКП(б) историйым самостоятельно тунемын кертшашышт ӱмбачак кружокыш велэ возалтыныт, тушкыжат кум тылзе лиеш коштмашышт уке. Райкомолын инструкторжо Дмитриев йолташ первый главамат тунемын пытарен огыл.

Райкомол комсомольский активланат большевизмым овладеватлымаште пеш начар полша. Пытартыш жапыште гын, тиде полышым йöршынат ужаш ок лий. Партийный пропагандын состоянийже могай улмым Сергеев йолташат, пропаганда ден агитаций отделын вуйлатышыже Краснов йолташат раш огыт шинче. Краснов йолташ райкомолышто але тылзе утларак велэ ышта, тудлан кугу полыш кӱлеш. Но тудым райкомол бюро шагал оказатла.

Морко райкомын пашаштыже улшо ситыдымаш - шамыч нерген таче номереш увертарыме факт-шамыч пеш серьезный улыт. ВЛКСМ Обком нине ситыдымаш-шамычым пытарышаш верч, очыни, мерым кызытак приниматла.

Райкомолын руководительже-шамыч, первичный комсомольский организаций - шамычын секретарьышт, чумыр комсомольский актив нине значений-шамыч гыч серьезный политический выводым ышташ да XVIII партс'езд ден ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийыштым шуктымашке чумыр комсомольский организацийым мобилизоватлаш обязан улыт.

„Рвезе Коммунистын“ бригадыже— К. А. ЛЕНСКИЙ, А. СЕРГЕЕВ.

42

ПЕРВЫЙ УРОК



7-ше №-ан школа чаплын оформитлалтеш. Снимкыште: Сталин йолташын бюстшым шогалтат.
Фото М. Чуршуковын.

Але жап кудытым гына эртен, а Валя шаҥгак кынелынат, учебник, яндар тетрадь-шамычым узэш лончылен портфельышкыже оптыш. Тудо таче пайремыш кайме семын у шелковый платьым чиен. Вет таче советский школьник-шамычын кугу куанымашан—тунемаш тӱҥалме кече.

* * *

Йырым-йыр мотор у полисад. Тиде кугу кумда площадьын покшелныже тений ыштен шуктымо кок этажан у школа мӱндӱркӧ койын шога. Школын пурмаш омса ончылно пеледыш коклаште пламенный революционер Сергей Миронович Кировын статуяже шога. Йыр пеледыш, садшамыч кокласе скамейкылаште тунемаш толшо-шамыч ваш-ваш тӱрлымат кутыркален шинчат. Тора огыл нунын денак кинооператор киножурналлан снимкым ыштылеш. Таче школьник-шамыч путырак чот куавеныт. Нуно у, прекрасный школым ыштымылан, нунын верч партий, правительство да лично Сталин йолташын заботыштлан да адакшым нуным киножурналыш сниматлымылан куаненыт.

Звонок 1939—40 ийысе у тунемме ий тӱҥалмым палдыртен йонгалте. Тунемше-шамыч шке класслашкышт пурышт.

8-ше „Б" класс. Литература дене урок. Учитель Игнатий Петрович Шабдаров йолташ классышке пурен тунемше-шамыч дене саламлышат, 8-ше „Б" классыште первый пел ийыште литература дене тунемшашлык программым умылтараш тӱҥале. Тунемше-шамыч чыланат Игнатий Петровичын ойлымыжым шыман колыштыт. Тыге 9 №-ан средний школышто тунемме ий тӱҥале.

Иг. РОЖКИН.



У тунемме ий тӱҥалын. Йоча-шамыч наукым у вий дене тунемаш пижыныт. Снимкыште: Миленцова Люся ден Сорокина Валя библиотекыште у книгам налыныт.
Фото М. Чуршуковын.

КОМСОМОЛ ЛӰМЕМ ПАША ДЕНЕ СУЛЕМ

Мый тунеммаште нигунамат шӱдырнылын ом ул. Тунеммаште ончылно лийме годым велэ шӱмланат сайын чучеш. Кодшо тунемме ийыште Йошкар-Ола педучилищын первый курсыжым хорошо да отлично тунем пытаршым.

Тений мый ВЛКСМ членыш пуренам. А тиде—Ленинский комсомолыш пурымаш адакат у сеҥымашыш шуаш, отличник лияш обязыватла.

Отлично тунемашлан отлично канен мошташ кӱлеш. Мый кеҥеж жапыште чаплын каненам. Сай тунеммемлан педучилищын дирекцийже Куяр лагерьыш колтен ыле. Тушто жап пеш веселан эртыш. Мӧҥгыштат сайын каненам. Шуко книгам лудынам, колхозын общественный илышыштыже участвоватленам, колхозлан пасу пашаштат полшенам. Адак пошкудо колхозник-шамычлан газетым лудын да международный положенийым умылтарен шогенам.

Тений первый сентябрь гычак уло вием тунеммашке пыштем. Мый комсомолец лӱмем пашаштем сулем: ӱмаште ударник ыльым гын, тений отличник лиям. Чыла поручитлыме общественный пашам чаплын шуктем.

Мыйын шонымаш: педучилищым тунем лекмек шогалаш огыл, а институтышто тунемаш тӱҥалаш. Пединститутым пытарен достойный советский педагог лияш. Мый ӱшанем—шонымашем шукталтеш.

Никитин Петр.

МАРИЙ АРТИСТ ЛИЯМ

Мый искусствым пешак йӧратем. Эн чотшо артист лиймем шуэш. Кодшо ийын Весшӱргӧ неполный средний школышто тунемым. Тыште артист лияш кумыл эше кӱзыш.

Школна пелен драмкружокым организоватлен улына ыле. Мый тыште эн активный член лийынам. Драмкружок вий дене „Салика" пьесым модын ончыктен улына. Мый тыште „Пӱраш" рольым модынам. Мемнан модмына калыклан сай келшен.

Шонымашем шуктем. Тений мый Йошкар-Ола музыкально-театральный училищын театральный отделенийышкыже тунемаш пурышым. Тӱҥалтыш уло! Умбакше артист лияш шонымемат шукталтеш.

В. Григорьев,
Морко район.



Индешымше номеран средний школа тунемме ийым организованно вашлийын. Снимкыште: 8-ше „Б" классыште тунемше-шамыч первый урок годым.
Фото М. Чуршуковын.

ТУНЕМАШ ТӰҤАЛЬЫЧ

Йошкар-Ола педучилищын коридоржо самырык студент да студентка-шамыч дене темын. Чылан веселан койыт. Вет таче чыла тунемше-шамычын вучымо пайремышт—первый сентябрь.

Васильев Евстафий ден Никитин Петр сай йолташ улыт. Коктынат тений II курсышто тунемыт, коктынат комсомолец улыт.

— Петя йолташ,—Евстафий шке йолташыжлан ойла,—мый кеҥеж каникулым Юл воктен моткоч сылнын эртарышым. Шуко книга-шамычым лудынам. Эх, Горькийын „Челкашыже", „Дело Артамоновых" да тудын моло произведенийжат могай сылне улыт! Горькийын сылне произведенийже литературым лудаш кумылым таратыш. Ӱмаште мый тунеммаште ойыртемалтын ом ул, ик мардан гына тунемым. Тений эртак хорошо да отлично тунемаш цельым шындем.

— Да, мыят ӱмаште ударник ыльым гын, тений отличник лиям,—Никитин Петр пеҥгыдын вашештыш.

Оҥгыр коридорышто муралын йоҥгалте. Чыла тунемше-шамыч шке верышкышт шинчаш вашкат. Учитель-шамычат портфельым, я книгам кучен занятийыш ошкедышт.

Шып. Лач южо класс гыч учительын ойлымо йӱкшӧ да порын доскаш тӱкнымыжӧ шокта. Тунеммаш тӱҥале.

Очетов Мик.

Ныл оборонный значок

Кажне допризывниклан армийышке ныл оборонный значокан лийын каяш—кугу честь! Тидым „Вторая пятилетка" колхозын (Марий-Турек район) членышт—допризывник-шамыч В. Д. Сергеев ден С. П. Рябов йолташмыт тӱрыс шуктеныт. Нунын оҥгыштышт ныл оборонный значок гыч уло.

Сергеев ден Рябов йолташмыт колхозный производствышто пашам активно ыштат. Колхозышто стахановец улыт. Нуно уборкылан, ӱдашлан чыла машина-шамычым сай качество дене ремонтироватленыт.

Т. П. Иванов.

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

Гитлерын выступленийже

Берлин. 1 сентябрьыште германский рейхстагын заседанийже почылтын. Кугу речь дене Гитлер выступитлен. Гитлер каласен: германский мирный предложений-шамычым Польша отклонитлен, сандене германо-польский спорный вопрос-шамычым мирно разрешитлыме корно уке. Гитлер тугак палемден: теҥгече кастене польский регулярный часть-шамыч германский границым вончен лектыныт да таче эрдене германский войска-шамыч поляк шамыч ваштареш выступитленыт. Пӱтынь зал сово кырымаш годым Гитлер подчеркиватлен: теҥгече Москваште германо-советский пактым ратифицироватлыме да ик жапыштак германский правительство шкенжын могырым тиде пактым ратифицироватлен. Данцигым „Германия деке ушнымо нерген данцигский государствын главаже Форстерын распоряженийжын пӱтынь текстшым рейхстаг утвердитлен.

У японский правительство

Японийыште у правительствым ыштыме. Премьер-министрлан да иностранный паша министрлан генерал Абэ Новоюким назначитлыме.

Польско-германский границыште военный действий нерген Гавас агентствын радиоувертарышашыже

Лионский радиостанций 1 сентябрьыште, 13 часат 40 минутышто Гавас агентствын тыгай радиоувертарымашыжым передаватлен:

Париж. Ӱшан источник гыч налме сведений почеш, Германия пӱтынь польско-германский границыште враждебный действийым тӱҥалын. Таче эрдене германский авиаций польский ола-шамычым: Краков, Пуцк, Вяла, Подляска, Гродно да Вильно олам бомбардироватлен.

Париж. Парижыште налме сведений-шамыч почеш, германский войска-шамыч таче эрдене Польша ваштареш тыгай направлений дене наступленийым тӱҥалыныт. Польшын северыштыже, Восточный Пруссийын границыштыже, наступлений Млава, Деялдово, Хойницы ола-шамыч направлений дене эртаралтеш. Польшын югыштыжо германский наступлений об'ектлан Силезийын границыштыже силезский угольный бассейным да путыракшым Ченстоховым иметла. Гдыня портым таче эрдене германский авиаций тугак бомбардироватлен.

Тӧрлатымаш

Корректор-выпускающий ден дежурный редакторын титакыштлан кӧра 30 августышто лекше 75-ше №-ан „Ривезе Коммунист" газетын первый страницыштыже фотоснимок йымалне подпись йоҥгылыш печетлалтын. Тушто тыге лудман: Шукерте огыл „Ривезе Коммунист" газета редакций пелен самырык депутат-шамыч дене совещаний лийын. Снимкыште: совещанийыште участвоватлыше, Марийский АССР Верховный Советын самырык депутатше-шамыч (первый ряд, шола гыч) И. С. Пименов, А. Е. Апаева, И. В. Янаева, (кокымшо ряд) М. В. Мухминова, Ф. К. Енделетова.

Газетым лукмашке безответственно относитлымылан корректор-выпускающий С. Борисов ден дежурный редактор М. Большаков йолташ шамычлан мерым приниматлыме.

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—765. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.